

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne
Tarkastuslautakunta

Sisältö

1. Puheenjohtajan katsaus	2
2. Tiivistelmä ja johtopäätökset	3
3. Tarkastuslautakunta	4
3.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	4
3.2. Tarkastuslautakunnan toiminta ja arviointityö	4
3.3. Tilintarkastus	5
4. Vuoden 2019 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet	5
5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020	5
5.1. Hallinto	6
5.2. Taloushallinto	6
5.3. Henkilöstöhallinto	6
5.4. Hyvinvointipalvelut	7
5.5. Terveys- ja vanhuspalvelut	11
5.6. Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	15
6. Allekirjoitukset	16

1. Puheenjohtajan katsaus

Tämä Selänteen tarkastuslautakunta on pian toiminut neljä vuotta. Valtuustokausi on päättymässä ja samalla päättää myös tämä tarkastuslautakunta työnsä.

Kuntayhtymän perussopimusta muutettiin vuoden 2020 aikana. Perustettiin yhtymävaltuusto, jossa on 20 jäsentä.

Tätä nelivuotiskautta on värittänyt suuret muutoksen tuulet sekä koronapandemia. Koko nelivuotiskauden ajan valtionhallinnossa on kehitetty Sote-uudistusta, jota ei ole vielä saatu valmiiksi.

Pyhäjärvi on ollut eroamassa kuntayhtymästä, kuitenkin siinä onnistumatta. Kuntien heikosta taloustilanteesta johtuen palvelurakennetyötä on tehty jopa ulkopuolisen konsultin avustamana. Palvelurakennetyössä ei ole onnistuttu. Nyt onkin tullut aika jokaisessa Selänteen kuntayhtymän kunnassa, rakentavasti miettiä miksi yhteistyö ei onnistu.

Me olemme nyt koonneet Selänteen yhdennentoista arviointikertomuksen. Joka arviointikertomus ei valmistu ihan itsekseen, se vaatii lukuisia kokouksia ja henkilöiden kuulemisia. Olemme kuulleet kymmeniä Selänteen työntekijöitä, eri sektoreilta ja saaneet varsin kattavasti tietoa Selänteen toiminnasta. Siitä kiitos motivoituneille tarkastuslautakunnan jäsenille.

Selänne on tarjonnut alueellaan laadukkaita palveluja ja varsin kustannustehokkaasti kustannusten nousu oli vuonna 2020 vain 1,4 %.

Alkuperäisessä talousarviossa pysyttiin, muutos talousarviokin tehtiin, jossa lisä määrärahan tarve oli arvioitu aivan liian suureksi. Ja tämä antoi vääristyneen kuvan, Selänteen tilinpäätöksestä.

Kulunutta vuotta värittänyt Koronapandemia laittoi koko Selänteen haasteiden eteen, jotka haasteet voitettiin.

Infektio vastaanotot nousivat nopeasti ja toimivat tehokkaasti. Tämä osoitti Selänteen henkilöstön suuren ammattitaidon ja kyvyn sopeutua kriisiajan muutoksiin.

Henkilökunta osoitti joustavuutensa ja empatiakykynsä, työkaverista kannettiin huolta ja vastuuta.

Te Selänteen työntekijät, jotka työskentelette meidän kaikkien hyväksi, olette meidän kaikkein tärkein voimavara, toivomme teille jaksamista ja työniloa. Aurinkoisia kesäpäiviä ja suuri kiitos koko Selänteen henkilöstölle.

Pyhäjärvellä 29.4.2021 Eeva-Riitta Pappila

2. Tiivistelmä ja johtopäätökset

Kuntayhtymän menot kasvoivat 1 milj. edelliseen vuoteen verrattuna ilman rahoitus- ja investointikuluja.

Kuntien taloustilanteiden kiristyessä joudutaan jatkossa edelleenkin toteuttamaan toimintojen tehostamista siten että tarvittavat lähipalvelut pystytään järjestämään edelleen Selänteen kuntien alueella.

Sisäilmaongelmien syyt tulee poistaa ja siten saattaa tilat asianmukaiseen käyttökuntoon.

Kuntayhtymä on poikkeusolosuhteissa pystynyt tuottamaan jäsenkuntien lakisääteiset peruspalvelut.

Psykososiaalisissa palveluissa ongelmaa resurssien riittävydessä etenkin lyhytaikaisten sijaisten saatavuudessa.

Perhepalveluiden osalta tulee ennaltaehkäisevään työhön panostaa ja siten pyrkiä vaikuttamaan hyvinvointiin perheissä jotta sijaishoitovuorokausien määrää saadaan hillittyä.

Työhyvinvointikysely henkilöstölle tulee toteuttaa.

Johtamista parannettava ja johtamisen ongelmat poistettava. Johtamistaitojen lisäksi tarvitaan myös alaistaitoja.

Suoritemäärät on taulukoissa hyvin esillä mutta eivät ole tavoitteissa. Otetaan mukaan tavoitteisiin.

Tilintarkastajan suorittama tilintarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kuntayhtymän hallintoa ja taloutta on hoidettu lain mukaisesti.

Tarkastuslautakunta esittää, että yhtymävaltuusto pyytää yhtymähallitukselta lausunnon toimenpiteistä, jotka on korostettu värillä lokakuun 2021 loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta

3. Tarkastuslautakunta

3.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida ovatko valtuustojen asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet kuntayhtymässä.

Toimikaudeksi 1.6.2017 – 31.5.2021 jäsenkuntien valtuustot ovat valinneet Selänteen tarkastuslautakuntaan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja varajäseninä ovat toimineet vuonna 2020:

Tarkastuslautakunta 1.1.-11.11.2020

Varsinaiset jäsenet:

Esa Hirvinen, pj, Reisjärvi

Oili Kiviranta, Reisjärvi

Vesa Puputti, varapj, Haapajärvi

Marja Hiltunen, Haapajärvi

Eeva-Riitta Pappila, Pyhäjärvi

Asko Torssonen, Pyhäjärvi

Varajäsenet:

Pauli Niemi

Sari Huuskonen

Hilkka Soranta

Jouko Pekonen

Heikki Koski

Mirja Hynninen

Tarkastuslautakunta 12.11.2020-31.12.2020 (yhtymävaltuusto 12.11.2020 § 13)

Varsinaiset jäsenet:

Maritta Niska, pj, Haapajärvi

Vesa Puputti, Haapajärvi

Pekka Anttila, Kärämäki

Tuula Huovila, Kärämäki

Eeva-Riitta Pappila, varapj, Pyhäjärvi

Asko Torssonen, Pyhäjärvi

Oili Kiviranta, Reisjärvi

Pauli Niemi, Reisjärvi

Varajäsenet:

Jouko Pekonen

Hilkka Soranta

Markku Koski

Jaana Kyllönen

Heikki Koski

Mirja-Liisa Hynninen

Sari Huuskonen

Jarno Saaranen

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet ja sidonnaisuudet on huomioitu.

3.2. Tarkastuslautakunnan toiminta ja arviointityö

Toiminnan ja talouden arviointia varten, lautakunta on jakanut jäsenten kesken palvelulinjojen seurantavastuuta. Jäsenet ovat perehtyneet eri palvelulinjojen toimintaan tutustumiskäyntien ja haastattelujen avulla.

Vuoden 2020 arviointiyöhön liittyen tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2020 aikana 3 kertaa ja kevään 2021 aikana 6 kertaa.

Tarkastuslautakunnan kokouksissa esittelijänä on toiminut puheenjohtaja ja puheenjohtajan estyneenä ollessa varapuheenjohtaja. Sihteerinä on toiminut toimistosihteerinä Paula Ilmonen.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2020 talouden ja toiminnan tarkastusta sekä arviointia

varten seurannut kuntayhtymän talousarvion ja tilinpäätöksen sekä pöytäkirjojen avulla asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarkastuslautakunta on suorittanut kuntayhtymän hallinnon jatkuvaa valvontaa jäsenille toimitettujen pöytäkirjojen ja muun materiaalin avulla. Lautakunta ja sen jäsenet ovat kuulleet kuntayhtymän viranhaltijoita toiminnan arvioinnin suorittamiseksi. Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimintaa myös käymällä eri palvelupisteissä.

Kuntayhtymän lakisääteinen tilintarkastus on suoritettu kuntalain 14. luvun edellyttämällä tavalla. Tilintarkastus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tilintarkastuksesta vastanneen JHTT-yhteisön laatu järjestelmän mukaisesti. Tilintarkastaja on noudattanut yhtiön sisäisiä tarkastusohjeita ja laatustandardeja. Tilintarkastuksissa on hyödynnetty kuntayhtymän taloushallinnon ja muita tietojärjestelmiä.

Tarkastusta on tilivuonna kohdistettu tasaisesti kaikille kuntayhtymän vastuualueille. Lautakunta on saanut tietoa myös tilintarkastajalta. Näihin tietoihin perustuen lautakunta on kuntalain 121 §:n mukaisesti laatinut tämän arviointikertomuksen.

3.3. Tilintarkastus

Jäsenkuntien valtuustot ovat valinneet Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n vuosille 2019 -2020 sekä optiovuodet 2021-2024. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Asko Vanhatupa.

Vastuullinen tilintarkastaja on laatinut vuosittaisen tarkastussuunnitelman 2020. Tilintarkastaja on antanut tarkastuslautakunnalle väliraportin ja loppuraportin vuoden 2020 tarkastuksista ja tilintarkastuskertomuksen 29.4.2021 vuodelta 2020. Tilintarkastaja on osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksiin.

4. Vuoden 2019 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet

Jäsenkuntien valtuustot ovat käsitelleet arviointikertomuksen vuodelta 2019 seuraavasti: Haapajärvi 8.6.2020 § 27, Pyhäjärvi 25.5.2020 § 17, Reisjärvi 27.5.2020 § 44 ja Kärsämäki 16.6.2020 § 30.

Kuntayhtymähallitus on 24.9.2020 § 129 antanut jäsenkunnille ja tarkastuslautakunnalle lausunnon vuoden 2019 arviointikertomuksessa esiin nostettuihin asioihin.

5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen vuosisopimuksessa vuodelle 2020 on määritelty toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

5.1. Hallinto

Toimintakertomus antaa vastauksen vuosisopimuksen mukaiseen toimintasuunnitelmaan.

Perussopimuksen mukaisesti jäsenkuntien valtuustot käyttävät yhtäpitävin päätöksin kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa 31.7.2020 saakka ja 1.8.2020 alkaen yhtymävaltuusto. Yhtymähallituksen ja yhtymävaltuuston tehtävät määritellään perussopimuksessa.

Kuntayhtymä on tuottaja ja kunnat ovat tilaajina.

5.2. Taloushallinto

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen kokonaismenot ilman rahoitus- ja investointikuluja eri toimintavuosina:

v. 2020	77.324.393 euroa
v. 2019	76.287.944 euroa
v. 2018	75.101.532 euroa
v. 2017	71.703.664 euroa (perustoimeentulotuki siirtynyt Kelalle)
v. 2016	75.481.244 euroa (ei varhaiskasvatusta)
v. 2015	80.785.237 euroa (Kärsämäki ei ole mukana)
v. 2014	91 663 668 euroa
v. 2013	94.226.105 euroa
v. 2012	87.989.409 euroa
v. 2011	81.939.651 euroa
v. 2010	78.406.756 euroa

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan aktiivista, kirjanpitoon perustuvaa raportointia jäsenkunnille tulee jatkaa.

Talousarvion toteutumisen valvonta kuuluu kuntayhtymän hallitukselle. Yhtymähallituksen hyväksymät talousarvion muutokset on tuotava jäsenkuntien valtuustojen hyväksyttäväksi 31.7.2020 saakka ja 1.8.2020 alkaen yhtymävaltuustolle, perussopimuksen mukaisesti riittävän ajoissa tilikauden aikana.

5.3. Henkilöstöhallinto

Henkilöstöraportti on asianmukaisesti laadittu ja antaa oikean asiallisen tiedon henkilöstöstä.

Sisäilmaongelmat ovat pysyneet ennallaan, apua on kuitenkin saatu väistötiloista. Henkilöstöhyvinvointi on heikentynyt, sairauspoissaolot pysyneet ennallaan. Huolenpito henkilöstöstä on tärkeää, jotta henkilökunta viihtyy ja pysyy työssään. Koronavuonna jouluruokailun korvaaminen joulukassilla koettiin hyvänä.

Hoitohenkilökunnan osaamiskartoitukset on tehty ja kinestetiiikan (voimavaralähtöinen toimintamalli) koulutus on käyty.

Jatkuvien muutosten alla henkilöstö turhautuu ja väsyy. Uusien ohjelmien käyttöönotto vaatii riittävän koulutuksen.

Johtopäätös

Osaava, motivoitunut ja joustava henkilöstö on Selänteen työkalu ja voimavara.

Henkilöstöpäätökset työntekijöille ajallaan.

Määräaikaiset työsopimukset mahdollisimman pitkiksi.

Johtamista parannettava ja johtamisen ongelmat poistettava. Johtamistaitojen lisäksi tarvitaan myös alaistaitoja.

Työhyvinvointikysely henkilöstölle tulee toteuttaa.

5.4. Hyvinvointipalvelut

Aikuissosiaalityö, aikuisten psykososiaaliset palvelut, perhepalvelut ja vammaispalvelut toteuma netto 15.734.895 euroa (2019 v. 15.212.502 euroa, muutos + 522.393 euroa.

Hallinto, toteutuma netto 508.809 euroa (2019 v. 518.100 euroa) muutos – 9.291 euroa.

Ppky Selänteen hyvinvointipalvelut rakentuvat kotona ja arkiympäristössä tapahtuvaan arjen tukeen ja palveluihin, matalan kynnyksen palveluihin, peruspalveluihin sekä tarvittaviin erityispalveluihin. Palveluissa tehdään moniammatillista yhteistyötä niin Selänteen kuin kuntien palveluita tarjoavien tahojen kanssa. Kolmannen sektorin palvelut toimivat tärkeänä yhteistyökumppanina.

Koronapandemian aiheuttamaa henkilöstökuormitusta koko hyvinvointipalvelujen vastualueella on pyritty keventämään työntekijöiden hyvinvointiin panostamalla, joskin virkistysiltapäivät on jouduttu koronan vuoksi siirtämään tulevaisuuteen. Työnohjausta on järjestetty sekä yksilö- että ryhmäohjauksena henkilöstön tarpeiden mukaisesti. Etäkokous-käytäntöjen laajempi käyttöönotto on tehostunut työskentelyä. Myös etävastaanottotoimintaa on kehitetty.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin myös organisaatiouudistus, jossa terapia ja vammaispalvelut yhdistettiin yhden palvelupäällikön alle. Hyvinvointipalveluissa on tämän myötä palvelujohtaja ja 2,3 palvelupäällikköä. Perhekeskustoimintaan on nimetty oma sosiaaliohjaaja sekä perustettu lasten ja nuorten psykiatrinen sairaanhoitajan/psykykarin toimet. Kehittämistyötä on muutenkin jatkettu esim. Sähköinen perhekeskus sisällön tuottamisen – projektilla ja tavoitteena on kehittää valtakunnallisesti itsenäinen asiointiportaali ja tietopankki.

Hyvinvointipalveluiden hallinnon talous on toteutunut maltillisesti kaikilla paikkakunnilla.

Aikuissosiaalityö, toteutuma netto 240.487 euroa (v. 2019 190.842 euroa) muutos + 49.645 euroa.

Kuntayhtymässä toteutettavan aikuissosiaalityön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää sosiaalisia ongelmia yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja rakenteiden tasolla. Aikuissosiaalityön osalta sosiaalityöntekijöiden saatavuudessa on ollut haastetta. Sosiaaliseen kuntoutukseen erikseen nimettyä työntekijää on vielä suhteellisen harvassa kunnassa/kuntayhtymässä ja etenkin Pohjois-Pohjanmaan alueella Selänne on tässä asiassa edelläkävijä.

Kokonaisuutena aikuissosiaalityö on alittanut talousarvion. Talousarvion alittumisen taustalla on se, että virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys ei vuoden 2020 aikana siirtynyt Oulaisten hoidettavaksi, joten kustannukset ovat olleet ennakoitua pienemmät. Lisäksi sosiaalisen kuntoutuksen sosiaaliohjaaja aloitti Selänneessä ennakoitua myöhemmin, joten myös siltä osin talousarvioon varattuja rahoja on jäänyt käyttämättä.

Aikuisten psykososiaaliset palvelut, toteutuma netto 3.281.560 euroa (v. 2019 3.327.437 euroa) muutos – 45 877 euroa.

Aikuisten psykososiaaliset palvelut kattavat mielenterveys- ja päihdepalvelut. Psykososiaalisten palveluiden tavoitteena on tuottaa alueen kuntalaisten tarvitsemat tasavertaiset ja laadukkaat mielenterveys- ja päihdetyön palvelut. Kuntien kanssa yhteistyössä tehdään myös ennaltaehkäisevää työtä niin mielenterveys- kuin päihdepuolella. Tavoitteena on kuntalaisten mielenterveyden vahvistaminen ja mielenterveyteen kohdistuvien uhkien vähentäminen.

Psykososiaalisissa palveluissa on ollut jo pidempään painetta resurssien riittävyydestä. Työn luonteen vuoksi sijaisia on ollut haastavaa saada/hyödyntää esimerkiksi lyhyissä poissaoloissa. Tästä johtuen vuonna 2020 on esitetty ja myös saatu lisäresurssia. Kuntayhtymän yhteistoimintaneuvottelujen vuoksi lisäresurssin kautta saatu työvoima tulee näkymään kuitenkin vasta vuonna 2021.

Koronaepidemia vaikutti aikuisten psykososiaalisiin palveluihin suuntaamalla vastaanottoaikojen toteuttamista etävastaanottoina. Osa ajanvarauksista myös peruuntui erityisesti keväällä 2020. Toisaalta asiakkaiden parissa on ollut enemmän ahdistuneisuutta ja tarvetta purkaa myös koronaan liittyviä pelkoja. Terapiapalveluissa otettiin käyttöön kesällä VideoVisit-etävastaanottopalvelu, jota on päästy kokeilemaan alueella jonkin verran.

Aikuisten psykososiaalisten palveluiden esimiestyö on myös organisoitu uudelleen. Syyskuun 2020 alusta lähtien terapia- ja vammaispalvelut on yhdistetty saman palvelupäällikön alle. Lisäksi terapiapalveluihin on saatu vakanssi terapiapalveluiden lähiesimiehelle.

Haapajärvellä psykososiaalisten palveluiden talousarvio toteutui melko täsmällisesti. Syksyn osavuositarkastuksen yhteydessä ennakoitiin odotettua suurempaa katkaisu- ja kuntoutuslaitoshoidon tarvetta, kuten myös mielenterveyspalveluiden asumispalveluiden tarvetta. Hyvinvointipalveluiden sisällä siirrettiin terapiapalveluihin näihin tarpeisiin 120 000 e, mikä mahdollisti talousarviossa pysymisen. Pyhäjärvellä psykososiaalisten palveluissa talousarvio alittui selkeästi. Suurimpana selittävänä tekijänä tehostetun palveluasumisen ennakoitua pienempi

tarve. Reisjärvellä psykososiaalisten palveluiden talousarvio alittui, vaikka sieltä siirrettiin elokuun osavuositarkituksen yhteydessä yhteensä 35 000 euroa palveluasumisesta ja tehostetusta palveluasumisesta terveys- ja vanhuspalveluiden linjalle.

Perhepalvelut, toteutuma netto 5.598.483 euroa (v.2019 4.539.201 euroa) muutos + 1.059.282 euroa.

Perhepalveluihin kuuluvat kaikki Ppky Selänteen lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Nämä palvelut muodostavat yhdessä kuntien, järjestöjen ja muiden lapsiperheiden palveluita tarjoavien toimijoiden kanssa perhekeskuspalvelut. Perhekeskusten toiminta on tarkoitettu kaikille lapsiperheille. Työ on ennalta ehkäisevää, varhaista tukea tarjoavaa ja perhelähtöistä.

Koronaepidemia on vaikuttanut kaikkien neuvolapalveluiden työpisteiden toimintaan ja pakottanut tekemään uudenlaisia ratkaisuja palveluiden turvalliseen järjestämiseen. Tilapäistä toimintojen rajausta on myös jouduttu tekemään esim. tauottamalla perhekerhoja. Koululaisten ja opiskelijoiden moninaiset ongelmat, varsinkin sisäilmaongelmat Haapajärvellä ovat työllistäneet kouluterveydenhuoltoa.

Rekrytointiongelmista huolimatta perheneuvolapalveluissa välttämättömät psykologiset tutkimus- ja tukikäynnit alueen lapsille ja perheille on pystytty toteuttamaan. Koska perheneuvolan käynnit ovat kuitenkin lisääntyneet pyhäjärvisen ja reisjärvisen asiakkaiden keskuudessa, on työn kuormitus perheneuvolan sosiaalityöntekijöillä kasvanut.

Lastensuojelussa sijaishuoltovuorokausien määrät ovat Reisjärvellä pysyneet melko lailla samanlaisena kuin vuonna 2019. Sijaishuoltovuorokausien määrät ovat nousseet sekä Haapajärvellä että Pyhäjärvellä. Etenkin Haapajärvellä nousu on ollut huomattava. Erityisyksikköihin tehdyt sijoitukset kertovat lasten ja nuorten vaikeasta oirehinnasta. Sijoitusten lukumäärän kasvaminen viime vuosien aikana on valtakunnallinen ilmiö, mikä tulee sekä paikallistasolla että valtakunnallisesti ottaa vakavasti ja tarkastella sen taustalla olevia syitä.

Vuoden 2020 aikana kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden osalta tilanne parani lastensuojelussa. Lapsiperheiden palveluissa kaikki virat on täytetty vakituisilla ja kelpoisuusehdot täyttävillä työntekijöillä. Työntekijöiden osaamista on tuettu koulutuksin.

Perhepalveluissa on ollut keväällä 2020 vajetta lääkäriresursseista, mutta akuutit asiat on saatu hoidettua. Lapsiperheiden kotipalvelun tarve ja käyttö ovat lisääntyneet. Lastensuojelussa palvelutarpeen arviointien valmistumisessa ollut viivettä vuoden puolivälissä. Haastavia tilanteita ja asiakassuhteita tulee arvioida ja pyrkiä löytämään asianmukaisia tapoja toimia.

Määrärahojen riittävydessä vaihtelua kuntien/palveluiden kesken. Varhaisen vaiheen palvelut ovat pysyneet talousarviossa, mutta lastensuojelussa ylitystä Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä. Sijoituksia jouduttu tekemään arvioitua enemmän, mutta myös avopalveluiden kehittämiseen panostettu ja pystytty tuottamaan merkittävä osa palveluista omana työnä.

Vammaispalvelut, toteutuma netto 6.105.557 euroa (v.2019 6.636.922 euroa) muutos + 531.365 euroa.

Vammaispalveluihin kuuluvat vammaispalvelulain mukaiset vaikeavammaisten palvelut ja kehitysvammalain mukaiset kehitysvammahuollon palvelut.

Vammaispalveluita järjestetään jokaisessa jäsenkunnassa lähipalveluina.

Vammaispalveluiden tavoitteena on tukea ja edistää vaikeavammaisten sekä kehitysvammaisten ihmisten osallisuutta, itsenäistä ja tasa-arvoista elämää yhteiskunnassa sekä turvata heidän tarvitsemansa hoito ja huolenpito. Keskeisimpiä vaikeavammaisten palveluja ovat sosiaalihoito, kuljetuspalvelut, henkilökohtainen apu, asumispalvelut, tukihenkilötoiminta, kodin muutostyöt sekä asuntoon kuuluvien laitteiden ja välineiden järjestäminen. Kehitysvammahuollon keskeisimpinä palveluina puolestaan ovat palveluohjaus, päivä- ja työtoiminta, eri muotoiset asumispalvelut (tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen), tilapäishoito, perhehoito, koululaisten päivä- ja loma-aikojen hoito.

Asiakkaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin mittaamista asiakastytyväisyysskyselyjen kautta ei ole kaikissa yksiköissä toteutettu. Niiltä osin, kun palautetta on kerätty, palaute on ollut positiivista, eikä konkreettisia kehittämisehdotuksia ole tullut. Kehittämistyötä on jatkettu asiakkaiden tarpeita vastaaviksi huomioiden kuntouttava näkökulma. Myöskään työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kokemuksia palveluista kartoittavaa kyselyä ei ole tehty koronaepidemian vietyä resursseja, siirtyi vuodelle 2021. Perhehoitoa on saatu pääsääntöisesti järjestettyä ja uusia perhehoitajia on koulutettu. Erilaisten uusien ohjelmien käyttöönotto ja niihin perehtyminen koetaan haastavaksi ja osin menee ohi osaamisalueen (esim. palkanmaksuun liittyvät kirjaukset/Oima-järjestelmän käyttö).

Tuetun asumisen kehittäminen eri paikkakunnilla on toteutettu ja Haapajärvellä asiakasmäärän kasvaessa on ohjaajan toimi muutettu 100 %. Ohjausta asiakkaiden itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi annetaan myös työ- ja toimintakeskuksista. Yhteistyötä on lisätty mm. kotihoidon ja terapiapalveluiden kotikuntoutuksen kanssa. Päivätoiminnassa tulisi olla mahdollista järjestää mielekästä, sopivan vastuullista ja haastavaa toimintaa kaikille huomioiden turvallisuusnäkökohdat.

Henkilöstö on suurelta osin vakiintunutta ja vapautuneisiin toimiin on saatu päteviä sijaisia rekrytointiongelmista huolimatta. Henkilöstön hyvinvoinnista on pyritty huolehtimaan työnohjauksen ja koulutuksen avulla, vaikkakin arjessa kiireen tuntu on kasvanut ja uusia haasteita sekä lisätehtäviä tulee esimerkiksi eri ohjelmien käyttöönoton sekä kirjausten vuoksi. Työtehtävien lisääntyminen suhteessa henkilöstöresurssiin koetaan kuormittavaksi.

Vammaispalvelut alittivat talousarvion jokaisessa kunnassa.

Johtopäätös

Koronapandemian aiheuttamaa henkilöstökuormitusta pyritty keventämään työntekijöiden hyvinvointiin panostamalla, vaikka virkistysiltpäivät on jouduttu koronan vuoksi siirtämään tulevaisuuteen. Työnohjausta on järjestetty sekä yksilö- että ryhmäohjauksena. Etäkokous-käytäntöjen laajempi käyttöönotto on tehostanut työskentelyä. Etävastaanottoa on kehitetty. Organisaatiouudistusta on toteutettu yhdistämällä terapia- ja vammaispalvelut.

Aikuissosiaalityössä haastetta sosiaalityöntekijöiden saatavuudessa. Tästä johtuen vuonna 2020 on esitetty ja myös saatu lisäresurssia. Kuntayhtymän yhteistoimintaneuvottelujen vuoksi, lisäresurssin kautta saatu työvoima tulee näkymään kuitenkin vasta vuonna 2021.

Psykososiaalisissa palveluissa on ollut jo pidempään painetta resurssien riittävydestä.

Koronaepidemia on vaikuttanut neuvolapalveluiden toimintaan ja pakottanut tekemään uudenlaisia ratkaisuja palveluiden turvalliseen järjestämiseen. Koululaisten ja opiskelijoiden moninaiset ongelmat, varsinkin sisäilmaongelmat Haapajärvellä ovat työllistäneet kouluterveydenhuoltoa.

Sijaishuoltovuorokausien määrät ovat nousseet. Erityisyksikköihin tehdyt sijoitukset kertovat lasten ja nuorten vaikeasta oirehinnasta. Sijoitusten lukumäärän kasvaminen viime vuosien aikana on valtakunnallinen ilmiö, mikä tulee sekä paikallistasolla että valtakunnallisesti ottaa vakavasti ja tarkastella sen taustalla olevia syitä.

Erilaisten uusien ohjelmien käyttöönotto ja niihin perehtyminen koetaan haastavaksi ja osin menee ohi osaamisalueen (esim. palkanmaksuun liittyvät kirjaukset/Oima-järjestelmän käyttö).

Päivätoiminnassa tulisi olla mahdollista järjestää mielekästä, sopivan vastuullista ja haastavaa toimintaa kaikille huomioiden turvallisuusnäkökohdat.

Työ- ja päivätoiminnassa saatiin valtakunnallista tunnustusta saamalla Poikkeusolojen Sankarit -maininta.

Hyvinvointipalveluissa budjetti on lähes kaikilta osin alittunut, mikä johtunee koronasta ja sen aiheuttamista rajoitteista.

5.5. Terveys- ja vanhuspalvelut

Hallinto, vastaanottopalvelut, täydentävät palvelut, ensihoito, kuntoutus, työterveyshuolto, suun ja hampaiden terveydenhuolto, erikoissairaanhoido, kotiin annettavat palvelut, vuoroahoito, päivätoiminta ja omaishoito, asumispalvelut, vuodeosastot.

Toteutuma netto 50.388.680 euroa (v. 2019 50.018.152 euroa) muutos +370.528 euroa.

Hallinto, toteutuma netto 738.756 euroa (v.2019 791.258 euroa) muutos -52.502 euroa.

Potilaan hoidossa tapahtuvia vaaratilanteita ja läheltä piti -tilanteita seurataan ja käsitellään yksiköittäin ja ne kirjataan Hai-pro-järjestelmään.

Navisec-tietosuojat ja tietoturvakoulutukset tehdään vuosittain. Vuonna 2020 koronapandemiasta johtuen koulutukset ovat siirtyneet vuoden 2021 alkuun.

Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti. Asiakastytyväisyyskyselyä on toteutettu asiakaspalautepäätteiden avulla terveyskeskuksissa. Lisäksi on voinut jättää kirjallisesti palautetta nimettömänä.

Vastaanottopalvelut, toteutuma netto 4.141.187 euroa (v. 2019 4.704.407 euroa) muutos -563.220 euroa.

Vastaanottopalvelut toimivat kaikissa Selänteen kunnissa. Ne tarjoavat kiireetöntä ja kiireellistä hoitoa tarpeen mukaa lähipalveluna.

Lääkäreiden rekrytointia on hoitanut yksityinen rekrytointiyritys Medimanageri yhdessä Selänteen kanssa.

Projekti etävastaanottojen käynnistämiseksi aloitettiin syyskuussa ja se on edennyt hyvin.

Selänteen alueen infektiovastaanotto toimi Pyhäjärvellä.

Lääkärtilanne on kohtalainen. Lääkärit ovat olleet suorissa työsuhteissa. Päivystävien lääkäreiden vaihtuvuus ja heidän perehdyttäminen vaati henkilöstöltä suuren työpanoksen.

TeleQ ja Klinik-sähköiset yhteydenotot lisääntyivät huomattavasti ja on todettu hyväksi. Yhteydenottoja on ollut yhteensä 3459 kpl.

Vuodeosastot, toteutuma netto 3.044.234 euroa (v. 2019 3.684.475 euroa) muutos -640.241 euroa.

Alueella olevat hyvin toimivat akuuttivuodeosastot pystyvät tarjoamaan laadukkaita ja kattavia jatkohoito palveluja.

Vain lääketieteellistä akuuttihoitoa tarvitsevat potilaat hoidetaan vuodeosastolla.

Kotiutushoitaja ja kotikuntoutustiimi tekevät työtä vuodeosastojen kanssa, jolloin asiakas saadaan oikeaan paikkaan oikea aikaisesti.

Koronapandemian aiheuttama infektio-osasto toimi Pyhäjärvellä 17.3.-11.5.2020.

Täydentävät palvelut, toteutuma netto 2.000.053 euroa (v. 2019 1.287.544 euroa) muutos +712.509 euroa.

Laadukkaat ja oikea-aikaiset tukipalvelut turvaavat asiakkaan hyvän hoidon.

Laboratorio näytteenotto jokaisella paikkakunnalla.

Laboratorio näytteiden analysointia tehtiin Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä 28.6.2020 saakka. Analysoinnit toteutti NordLab 29.6.2020 alkaen.

Laboratorio näytteitä analysoitu 156.795 kpl (v. 2019 168.076 kpl).

Röntgen toiminut suunnitellusti. Kuvantamisen tutkimukset 6.669 kpl, lausunnot 2.213 kpl.

Magneettirekka käy Haapajärvellä joka toinen viikko.

Väline- ja laitoshuolto on toteutunut suunnitellusti.

Hoitotarvikkeissa ollaan PPSHP:n varastoasiakkaana. Hoitotarvikkeet tilataan sähköisen Emmi-järjestelmän kautta tulosityksiköittäin.

Kuntoutus, toteutuma netto 878.593 euroa (v. 2019 854.070 euroa) muutos +24.523 euroa.

Kuntoutuspalveluilla ylläpidetään ja parannetaan kuntalaisten toimintakykyä elämänkaaren kaikissa vaiheissa.

Lääkinnällistä kuntoutusta annetaan sitä tarvitseville.

Kuntoutuksessa toimii monenlaista ryhmätoimintaa.

Puhe- ja toimintaterapia palveluja järjestetään palveluja tarvitseville.

Ensihoito, toteutuma netto 1.113.804 euroa (v. 2019 850.167 euroa) muutos +263.637 euroa.

Ensihoito suoritetaan sairaanhoitopiirin palveluna, ja toimii hyvässä yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa.

Työterveyshuolto, toteutuma netto 108.320 euroa (v. 2019 42.846 euroa) muutos +65.474 euroa.

Työterveyslääkäri on kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Työterveyshoitajat osallistuivat useamman hoitajan työpanoksella koronanäytteiden ottoon ja infektio-poliklinikan toimintaan.

Työterveyspalvelut on pystytty antamaan koko kuntayhtymän alueella sekä Kärsämäen kuntaan. Työterveyslääkäri ostopalveluna on lisännyt kustannuksia. Käytössä etälääkäripalvelut.

Laatukäsikirja on tehty ja käytössä.

Suun ja hampaiden terveydenhuolto, toteutuma netto 1.276.931 euroa (v. 2019 1.221.530 euroa) muutos +55.401 euroa.

Hammaslääkärien kaikki virat on täytetty.

Vastaavan hammaslääkäriin virka täytetty kokoaikaisesti.

Hammashoitajia on minimi määrä, joten se asettaa oman haasteensa.

Erikoishammaslääkäriin palveluja saa Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä.

Hoitotakuu on toteutunut. Kokonaishoitoajat venyvät pitkiksi.

Oppilashuollossa Wilman käyttö toimiva.

Palveluasumisen ja kotihoidon asiakkaiden hammashuoltoon tulee satsata.

Infektiovastaanotto järjestettiin Reisjärvelle ja oli kallis.

Erikoissairaanhoito, toteutuma netto 21.320.800 euroa (v. 2019 21.647.933 euroa) muutos -327.133 euroa.

Erikoissairaanhoidon palveluja tuotetaan myös lähipalveluna.

Dialyysiyksikkö, toteutuma netto 438.183 euroa, (v.2019 205.126 euroa) muutos +233.057 euroa.

Hoitopäivät: v. 2020 2921 pv (v. 2019 1877 pv) muutos +1044 päivää.
Dialyysi palveluja annetaan myös Selännealueen ulkopuolisille asiakkaille.

Hoito- ja hoivapalvelut

Palveluohjaus, omaishoito, päivätoiminta ja arviointiyksiköt

Kotihoidon asiakkaat ohjautuvat kotihoitoon keskitetysti palvelutarpeen arvioinnin kautta ja arviointijakso on kestänyt 2-6 viikkoa riippuen asiakkaan palvelutarpeesta ja toimintakyvystä. Arviointijakson aikana asiakkaan palveluntarvetta ja voimavaroja arvioidaan moniammatillisesti.

Arviointi- ja lyhytaikaishoidon toiminnan tavoitteet keskitetyn palveluohjauksen myötä ennaltaehkäisevät palvelut ovat ensisijaisia palveluita ikääntyville, johon kuuluvat päivätoiminta, omaishoito, omaishoidon vapaat ja ympärivuorokautinen arviointi/kuntoutusjakso. Tavoitteena on toimintakykyinen kotona asuva hyvinvoiva ikäihminen.

Kotihoito, toteutuma netto 7.291.049. euroa (v.2019 7.456.397 euroa) muutos -165.348 euroa.

Alueen asukkaille tuotetaan yksilöllisiä palveluita palvelutarpeen mukaisesti. Kotisairaaloiminta on ollut aktiivista ja asiakkaan loppuvaiheenhoitoon on kiinnitetty erityistä huomiota. Etäkotihoito on jo vakiintunutta toimintaa, VideoVisit-kuvapalvelulaitteita on jo 47 asiakkaalla Selännealueella.

Asumispalvelut ja perhehoito, toteutuma netto 7.085.900 euroa (v.2019 7.366.354 euroa) muutos -280.454 euroa, ei sisällä palvelusetelitä.

Asumispalvelun vaihtoehtoja ovat perhehoito, tuettu asuminen ja tehostettu asumispalvelu omana toimintana tai palvelusetelillä.

Johtopäätös

Selänne tarjoaa hyvät ja laadukkaat palvelut.

Työterveyslääkäri on kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Henkilöstön hyvinvointiin kiinnitettävä huomiota, työnkierto toimivaksi ja käyttöön kokonaisvaltaisesti.

Koronaepidemia on kuormittanut työntekijöitä ja lisännyt kustannuksia.

Henkilöstö suoriutunut hyvin tehtävistään annettujen resurssien puitteissa.

5.6. Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut

Toteutuma netto 949.570 euroa (v.2019 915.573 euroa) muutos +33.997 euroa.
Hallinto, toteutuma netto 93.816 euroa (v.2019 96.724 euroa) muutos -2.908 euroa.

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluissa korona aiheutti sen, että nopeasti siirryttiin etätöihin. Koronan ja resurssivajeen takia valvontasuunnitelmista jouduttiin poikkeamaan jonkun verran.

Ympäristösuojelun maksutulot ylittivät talousarvion noin puolella, suurin osuus kertyi hyvin toteutuneesta maa-ainesvalvonnasta.

Eläinlääkäripalveluissa oli haasteita, henkilöstövajauksesta johtuen.

Työnantajan on järjestettävä työsuojelullisin perustein parityön mahdollisuus eläinsuojelutehtävissä.

Yhteisvastaanotto on todettu vetovoimatekijäksi rekrytoitaessa sijaisia vuosilomien ajalle.

Koronan vuoksi on pyritty välttämään yhtäaikaista työskentelyä vastaanotolla.

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATI on edelleen kesken.

Ympäristöterveysvalvonta on jatkanut edelleen aktiivista osallistumista Selänteen ja kuntien sisäilmatyöryhmien toimintaan.

Tuulivoimapuistojen rakennuslupatulojen ansiosta rakennusvalvonnan tulot olivat talousarvioon nähden noin kolminkertaiset.

Rakennustarkastajat ovat osallistuneet Kärsämäellä ja Haapajärvellä suoritettavaan kiinteistöveroselvitykseen.

Johtopäätös

Resurssivaje, koronan lisäksi on jonkin verran varjostanut kuluneen vuoden toimintaa.

Poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut ovat pystyneet tuottamaan asiakkaiden pyytämät palvelut tehokkaasti.

Työnantajan on järjestettävä työsuojelullisin perustein parityön mahdollisuus eläinsuojelutehtävissä.

6. Allekirjoitukset

Haapajärvellä 30. huhtikuuta 2021

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen tarkastuslautakunta

Eeva-Riitta Pappila
varapuheenjohtaja

Asko Torssonen

Oili Kiviranta

Pauli Niemi

Vesa Puputti

Jouko Pekonen

Pekka Anttila

Tuula Huovila